

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

De koningin van het Zuiden

De koningin van het Zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en hetzelfde veroordelen; want zij is gekomen van de einden der aarde om te horen de wijsheid van Salomo; en ziet, meer dan Salomo is hier

Mattheüs 12:42

Het is opmerkelijk dat wij dikwijls wel van allerlei zonden de schuld in het geweten gevoelen, maar dat wij maar al te geneigd zijn om de zonde van het ongeloof te vergoeilijken. En dan hebben we daarvoor zo onze "rechtzinnige" redeneringen. Het geloof moet ons immers gegeven worden. Het ware, zaligmakende geloof is toch gave Gods. Ja, inderdaad! Nooit zullen we uit onszelf waar geloof voortbrengen. En alle vermeende geloof, maar dat niet het werk is van de Heilige Geest, verbindt ons niet aan Christus en heeft daarom geen waarde voor de eeuwigheid. En meer dan ooit is het in onze tijd nodig om dat te beklemtonen en om onszelf te beproeven of we reeds in dat ware geloof zijn.

Het geloof is gave Gods, gewerkt door Zijn Geest. En alleen Gods werk verduurt de eeuwigheid.

Het geloof is gave Gods. Dat is een vaste, bijbelse waarheid. Maar wee ons, wanneer we met deze waarheid die andere waarheid trachten te verdoezelen. Namelijk de waarheid dat ongeloof een verschrikkelijke zonde is. Ongeloof, dat betekent toch de waarachtige God, die niet liegen kan, voor een leugenaar houden, Zijn Woord versmaden, Zijn waarschuwingen in de wind slaan, Zijn beloften vertrappen. En wanneer de Heilige Geest ons ontdekt aan onze zonden, dan neemt onder die zonden het ongeloof toch wel een grote plaats in. Dan

wordt het onze schuld en onze smart dat wij de God der waarheid niet voor waarachtig houden.

Welnu, in het schriftgedeelte waarin onze tekst voorkomt heeft de Heere Jezus de zonde van het ongeloof fel veroordeeld. Hij, Jezus was gekomen tot het Zijne, maar de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. Integendeel! Ze hebben Hem afgewezen, verworpen. En met name de farizeeërs en schriftgeleerden deden dit op een brute wijze. Ze durfden zelfs beweren dat Hij de duivelen uitwierp door middel van Beëlzebul, de overste der duivelen. Een beschuldiging die de onvergeeflijke zonde van de lastering van de Heilige Geest benadert, waarvoor Jezus ze dan ook heel nadrukkelijk waarschuwt in de verzen 31 en 32.

En wanneer ze dan ook nog durven vragen om een teken waardoor Hij Zijn goddelijke zending zou moeten bewijzen, wijst Jezus eerst op de profeet Jona. Gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in de schoot der aarde. Met andere woorden: Zijn opstanding uit de doden zal het teken zijn van Zijn goddelijke zending. En de mannen van Nivevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht en zullen hetzelfde veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona; en ziet, meer dan Jona is hier!

En om hun ongeloof als het ware nog scherper aan de kaak te stellen wijst Jezus vervolgens heen naar de koningin van het Zuiden en haar bezoek aan koning Salomo, zoals dat beschreven wordt in 1 Koningen 10.

De koningin van het Zuiden is dezelfde als de koningin van Scheba. Zeer waarschijnlijk moeten we Scheba zoe-

ken ten Oosten van de Rode Zee, het huidige Saëdie-Arabië. Haar naam is ons niet bekend, maar haar betekenis is groot. Die reikt zelfs over de tijd heen naar de eeuwigheid.

We zullen eenmaal met de koningin van het Zuiden kennis maken, evenals met de Ninevieten uit de dagen van Jona. Wij zullen met haar worden geconfronteerd en in het oordeel zal zij ons ontmoeten.

Laten we daarom niet denken dat de geschiedenis van haar bezoek aan Salomo ons niets te zeggen heeft. Hoor dan eens Jezus' eigen woord: de koningin van het Zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en hetzelfde veroordelen; want zij is gekomen van de einden der aarde om te horen de wijsheid van Salomo; en ziet, meer dan Salomo is hier.

En ziet, meer dan Salomo is hier! En dan wijst Jezus op Zichzelf!

En ziet! De Heere Jezus zegt dat nogal eens. Soms in vertroostende zin: "En ziet, Ik ben met ulieden, al de dagen, tot de voleinding der wereld! Mijn kerk, Mijn gemeente, Mijn knechten, Mijn kind! en ziet, Ik ben met u, al de dagen. En hoe het dan ook gaat, het gaat toch goed. Vrees niet, gij, klein kuddeke, want het is des Vaders welbehagen om ulieden het koninkrijk te geven.

En ziet! Soms zegt Jezus het waarschuwend: ziet, Ik heb het ulieden voorzegd! Satan zal rondgaan als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Houdt er voortdurend rekening mee. Wolven in schaapsklederen zullen de schaapskooi zoeken binnen te sluipen. De afval zal toenemen en de verleidingen zullen groot zijn. Vervolgelingen zullen niet uitblijven. Ziet, Ik heb het ulieden voorzegd! Weest dan gewaarschuwd! Waakt en bidt!

We kennen toch ook het opwekkende "ziet", nietwaar? Ziet, nu is het de wel-aangename tijd, nu is het de dag der zaligheid. Ziet toch toe, dat ge die

genadetijd niet verbeuzelt.

En ziet: meer dan Salomo is hier! Ja, om Hem gaat het toch. We moeten Hem zien: Jezus, in Zijn Middelaars-schoonheid en heerlijkheid, gegeven tot wijsheid van God, tot rechtvaardigmaking, tot heiligmaking, tot een volkomen verlossing. Toen de koningin van het Zuiden gezien had de wijsheid en de rijkdom van Salomo, zo was in haar geen geest meer!

Toen Johannes op Patmos de verhoogde en verheerlijkte Christus zag, viel hij als dood aan Zijn voeten. Zalige discipelen op de berg der verheerlijking: en zij zagen niemand, dan Jezus alleen!

En ziet: meer dan Salomo is hier! Hopelijk tot de volgende keer.

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

In de afgelopen weken ontvingen we f 140,- aan giften voor ons blad en konden we 2 nieuwe abonnees inschrijven. Hartelijk dank hiervoor. De acceptgirokaarten heeft u waar-

schijnlijk al ontvangen. We zien ze met belangstelling tegemoet, zodat we in de komende weken het abonnementsgeld vergezeld van uw giften mogen inboeken. Bij voorbaat dank.

Voor de school in Dundas werden eind december op de bankrekening van de school de volgende bedragen overgemaakt: f 1.000,- van de diakonie van de Chr. Geref. Kerk van Dordrecht-centrum als bijdrage voor 1994; f 200,- als gift van de Chr. Geref. Kerk van Meerkerk; f 8.000,- van de stichting Fonds van den Heuvel en f 1.231,70 van de diakonie van de Chr. Geref. Kerk van Rotterdam-West als opbrengst van 2 kollekten. Namens het bestuur van de school heel hartelijk dank voor deze mooie bijdragen.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Telefoon 01720-74202. Postbank 704350.

Van de redactie

Ds. P. de Groot

In deze aflevering van ons blad een vervolgartikel over bovengenoemde predikant die leefde van 1876-1959 van de hand van Ds. H. v.d. Ham. Het is de bedoeling dat er ook over enkele andere predikanten uit het verleden wat geschreven zal worden.

Ds. D. Slagboom

U treft ditmaal in ons blad het beloofde verslag aan van de afscheidsdienst in Doornspijk. Wanneer u dit leest heeft Ds. Slagboom zich reeds verbonden aan de gemeente van Nieuwkoop om daar nog wat arbeid te mogen verrichten. We geven u het nieuwe adres van Ds. D. Slagboom door: Roggeveldweg 11
2441 BN Nieuwveen
Tel. 01723-9922.

AvH.

Ds. D. Slagboom neemt afscheid van Doornspijk

Na verkregen emeritaat was de laatste avond aangebroken van het mogen dienen in Doornspijk. Men is dan geneigd terug te zien. Het was ongeveer vijf jaar geleden dat Ds. D. Slagboom bevestigd werd in Doornspijk door zijn zoon Ds. J. Slagboom. Dit geschiedde met Coll. 4:3 "Biddende meteen ook voor ons, dat God ons de deur des woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus, om welke ik nog gebonden ben." De Heere gaf in de achterliggende tijd opening van de deur, het Woord mocht gepredikt worden en de verborgenheid van Christus mocht erin spreken. De geroepen dienstknechten weten ervan dat de deur weleens op slot zit. Dan is het alsof je geen preek meer kunt houden en geen woord meer kunt spreken. We zijn afhankelijk van het werk van God, van het werk van den Heiligen Geest. Wat kunnen predikers de Heere vaak in de weg staan. Nochtans gaf de Heere dat er gesproken mocht worden. Hij wilde de bediening gebruiken om de verborgenheid van Christus aan arme zondaarsharten te ontsluiten. Het is een wonder gedragen en verdragen te worden. Zo mocht het Woord onder u zijn. Afscheid nemen roept diverse gevoelens op: Weemoed, teleurstelling en verdriet. Er is een band aan Doornspijk geko-

men, eerst langzaam, maar later meer en meer. We blijven aan elkaar denken. De Heere legt immers banden als het Woord zijn kracht doet. Er dient ook bedacht te worden dat de predikant een mens is. Dan moet het gezegd worden: Heere, treed niet in het gericht met Uw knecht want dan kan niemand bestaan. Er zijn veel tekortkomingen en gebreken, we staan schuldig tegenover God. Staar dan maar niet op zo'n mens. Wie op een mens bouwt gaat ten onder. Luisteren we naar het eeuwig blijvende Woord. Luister naar de eeuwige God, de grote Herder. Hij is het middelpunt, van Hem alleen is de verwachting. Herders beneden vallen weg. Richten wij ons op de grote Herder.

"De God nu des vredes, Die den groten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen testaments uit de doden heeft wedergebracht, namelijk onzen Heere Jezus Christus, Die volmake u in alle goed werk, opdat Gij Zijn wil moogt doen; werkende in u hetgeen voor Hem welbehaaglijk is door Jezus Christus. Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen." Hebr. 13:20 en 21.

Zegenbede vanwege de grote Herder

1. Geground in Zijn offer
2. vervuld door Zijn genade
3. gekroond in Zijn eer

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 01806 - 13069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

1. Gegronnd in Zijn offer

Aan het einde van de Hebreeënbrief vinden wij in hoofdstuk 13 een herderlijk spreken. Het wordt op het hart gebonden: "Dat de broederlijke liefde blijve." (vs. 1). De schrijver vraagt voorbede voor zichzelf. Dat is een goede en nodige zaak ook voor de predikant die nu met emeritaat gaat. In onze tekst wordt gebeden voor de lezers van de brief. Als door de werking van de Heilige Geest de zegenbede opengaat komt dit van de God des vredes. Het gaat telkens om de grote Herder der schapen. Door Hem alleen is er zegen en vervulling en Hij zal er de eer van krijgen. "De grote Herder". Dit was een bekend en levensecht beeld voor de Hebreeën. Men trof dit aan in Palestina en de gehele toenmaals bekende wereld. Wij kennen plaatjes van lieve herdertjes. Maar zo was het niet. De herder weidt en leidt zijn schapen. Hij gaat met hen mee door dalen, rotskloven en de woestijn. De herder heeft zijn leven ervoor over. De herder treedt in het spoor van verloren schapen om hen te redden. In de catacomben van de eerste christelijke kerk vinden wij inscripties van de herder met een schaap op zijn schouder. De grote Herder heeft het offer gebracht. Hij is gegaan in het spoor van de verlorenheid van het schaap. De offergang heeft Hij voor Zijn schapen gemaakt.

Er staat "grote" Herder. Hij is groot in Zijn offer en bloed. In de oorspronkelijke taal staat er: "De Herder, de grote". Hij gaat boven alles uit.

De vraag kan gesteld worden of het offer wel voorkomt in de tekst. In vers 20b horen wij immers van verhoging. Maar daarvoor wordt gesproken over "het bloed des eeuwigen testaments."

Er wordt niet over de zonde heengezien. Dat komt openbaar in het heilshandelen van God. De Heere heeft die Herder uit Zichzelf geschonken. Er wordt gesproken van "de God des vredes". Hij heeft die vrede uitgedacht. Goddelozen worden met God verzoend. Vijanden worden gered. Zondaren worden gebracht tot de gemeenschap met God. Zij worden ook weer teruggebracht tot die gemeenschap. Hebt u er wat van geleerd? Hebt u zichzelf als een vijand, als een goddeloze leren kennen? Het is een wonder dat God vrede voor zulken heeft uitgedacht. Zij staan schuldig, hebben de eeuwige dood verdiend. Er is alleen vrede door het offer van Christus. God was onteerd, er moest voldaan worden. Wat is het

groot als dat werkelijkheid wordt. Als werkelijkheid wordt wat God eist, dat wordt eeuwig omkomen. Er is geen andere weg tot vrede dan door het offerbloed van de grote Herder. De Heere eist voldoening naar recht. Christus wilde het offer brengen. Hij heeft het uitgeroepen: "Het is volbracht." De Herder is daarom groot omdat er gesproken wordt van het bloed van het eeuwige testament (verbond). Het offer werd geëist in de raad des vredes. De Zoon heeft Zichzelf gegeven. Er is sprake van een testament: dat wil zeggen dat de zaligheid vast ligt, het beloofde wordt vervuld. Het bloed van Christus heeft zo'n waarde en kracht door de opstanding heen. Calvijn zegt dat dit bloed Zijn kracht blijft houden, het blijft vloeien. Hebt u daar weleens aan gedacht? De tekst is eigenlijk een samenvatting van de prediking van de apostel. Christus is de grote Hogepriester, het enige offer, dat is het centrale in de prediking. Hij is ook de grote Herder van Zijn Kerk. Hij zorgt voor alles. De zegen is in Hem verankerd. Het gaat om de gepredikte Christus in de noodzaak van Zijn offer vanwege de schuld. Hij is groot in Zijn bloed en offer. Dat heeft centraal gestaan in de prediking in Doornspijk. Heeft het vrucht mogen afwerpen? Het is een noodzakelijk en groot offer. Door de werking van de Heilige Geest wordt geleerd dat er tegen God gezondigd is. Dat lijkt vandaag een gepasseerd station. Alles is dan in orde en klaar en er is niet geleerd wie ik ben. Onbekend is de bede: Wees mij zondaar genadig.

Het Woord is niet vrijblijvend gekomen. De grote Herder strekt Zijn handen uit naar verlorenen. Hij is machtig om te zaligen. Machtig om harde herten te verbrijzelen. Machtig om van vromen goddelozen te maken. Zulken worden in de binnenkamer gevoerd. Het rijkste is dat God onderwijst wat het offer betekent langs een weg van recht. Het mocht spreken: "Ik zal de ongerechtigheid dezes lands op een dag wegnemen." Wel is het zo dat je daar niet bij kunt blijven leven. Telkens is daar weer die armoede van zichzelf. Telkens weer nodig uit die grote Herder genade te ontvangen.

2. Vervuld door Zijn genade

Waar gaat het de apostel, ja waar gaat het de Heere om? Hierom dat de gemeente een leesbare brief moet zijn. Het gaat erom dat Gods wil gedaan wordt en dat Zijn Wet betracht wordt. We lezen in vs. 21a "Die volmake u in

alle goed werk, opdat gij Zijn wil moogt doen." Dat zijn de ware goede werken. Dat is het waarachtige leven in de vreze des Heeren. De Hebreeën waren verachterd. Het is een beeld van de Kerk van vandaag. Bij een uiterlijk belijden van de Naam des Heeren is het leven ver weg.

De tekst zegt: "Die volmake u". Dat wil zeggen: Hij bekwame en ruste geestelijk toe. "In alle goed werk". Dat is Gode-verheerlijkend. Niet uit het werkverbond, maar uit het verbond der genade. Is een mens daartoe in staat? Van zichzelf niet. Maar als God in het leven komt wordt de vraag geboren: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal. Er komt liefde tot het Woord en de geboden. Wat wilde ik dat jongeren daar iets van kenden. Bij terugleiding naar de eerste tijd moet gezegd worden toen nog niet te weten wat er van binnen allemaal huisde. De Heilige Geest doet goede werken werken. De volgorde in de tekst is: Eerst het offer, dan de opstanding, dan het werk van de Heilige Geest. De Heilige Geest werkt het nieuwe leven. Maar het komt uit de grote Herder. Buiten Christus kan er sprake zijn van een "vroom" nauw leven. De werken missen de zoete reuk van Zijn genade. De reuk van Christus, van Zijn offer en bloed. De Heilige Geest werkt in het zondarshart wederbarend en doorwerkend. "Werkende in u hetgeen voor Hem welbehaaglijk is door Jezus Christus." Ds. Slagboom haalde aan dat hij eenvoudige kinderen Gods heeft gekend zo'n 43 jaar geleden. Nu is er vaak sprake van doorgeschoten geloof, hetwelk geen geloof in der waarheid is, waarin men zich alles toeëigent. Of er is een wettische houding zonder de zoete reuk van Christus. Is het in beginsel waar geworden bij u? Een predikant begeert zegels aan zijn beroepsbrief. Het is een wonder als Gods dienaar gebruikt te worden. Wij willen gelijk horen en zien. Maar God moet verheerlijkt worden. Ten tijde van grote moedeloosheid heeft de Heere wonderen willen doen.

3. Gekroond in Zijn eer

"Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen." Het gaat om de verheerlijking van Christus, van de drieënige God, van de grote Herder. De grote Herder is het waard, Hij roept ertoe op. Het gaat niet om mij, om u of om het liefste kind van God. De Kerk is het eigendom des Heeren. In de Zaligmaker, in de Gezalfde is de zalig-

heid. Hier mag het in beginsel al verstaan worden: De Koning alleen is de oorzaak van de zaligheid.

De Heere alleen deed het Woord bediend worden, Hij gebruikte het, Hij maakte dat de wonderen Gods verkondigd werden. Het ware leven is God mogen dienen, Hem verheerlijken en Christus grootmaken.

Bij de begrafenis van een van mijn vrienden mocht ik het zeggen: Hij heeft zijn Koning gekroond. Meer en beter is er niet. We komen niet in de hemel als we er hier nooit geweest zijn. Eeuwig zal de Kerk haar Koning grootmaken. Zegt u daar "Amen" op? Dat ziet dan op een wezenlijk verwachtte zegen. Het zal waar en zeker zijn. Mag u het verstaan het offer van Christus nodig te hebben? Verstaat u het: Uit de diepte roep ik tot U? Dan weet u van de liefde Gods die in het hart afdaalt. Hier nog veel gebrek, maar eenmaal eeuwig vol. "Zo zullen wij de schapen Uwer weiden, in eeuwigheid Uw lof, Uw eer verbreiden." Amen. De afscheidsdienst werd ge-

houden in het kerkgebouw van de Ned. Herv. Kerk van Doornspijk. Gezien de ongunstige weersomstandigheden waren er toch nog velen gekomen vanuit Doornspijk en daarbuiten, met name uit de gemeenten die Ds. Slagboom heeft mogen dienen. Toespraken werden gehouden namens de plaatselijke overheid door wethouder A. Lok, door ds. C. Bos namens de classis en als consulent, door Ds. W. Roos als plaatselijke collega, door ondergetekende namens Bewaar het Pand en de gemeenten die Ds. Slagboom heeft mogen dienen en door ouderling Polinder namens de kerkeraad en gemeente van Doornspijk. Er werd ook een brief voorgelezen van Ds. J. Slagboom die in Zuid-Afrika voor de zending werkzaam mag zijn. Het was een verblijdende zaak dat ook mw. Slagboom aanwezig kon zijn. We wensden Ds. Slagboom met zijn vrouw van harte een goede ingang in de gemeente van Nieuwkoop en bovenal Gods onmisbare zegen.

Ds. A. van Heteren.

Ds. P. de Groot 1876-1959 (2)

De vorige keer hebben we gezien, hoe Ds. de Groot niet zonder zegen in het landelijke Noordeloos mocht arbeiden. Eind 1912 kwam er een beroep van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Rotterdam. Ds. de Groot had het er zeer moeilijk mee. Zijn zwakke gezondheid speelde mede een rol. Hij zou zeker bedankt hebben. Maar de Heere sprak: Ik heb veel volks in deze stad. Hand. 18:10 ged.

Het beroep werd aangenomen. Later wilde hij het nog ongedaan maken, maar daar wilde de kerkeraad van Rotterdam niet van weten.

9 Februari 1913 nam hij, onder grote belangstelling, afscheid van de gemeente te Noordeloos met de woorden: "Ik neem heden tegen ulieden tot getuigen de hemel en de aarde; het leven en de dood heb ik u voorgesteld, de zegen en de vloek! Kiest dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad" (Deut. 30:19).

Dominee de Groot sprak in de afscheidsdienst van de ervaringen die hij de afgelopen jaren had opgedaan, zowel in zijn persoonlijk leven als in de gemeente, waarbij benadrukt werd dat de Heere het alles zo wonderlijk had welgemaakt.

Jaren later vertelde hij: "Precies zes jaar mocht ik daar, al was het met een wankelende gezondheid, aangenaam

arbeiden. Nog heb ik ook daar mijn geestelijke kinderen. Nimmer zal ik mijn eerste gemeente vergeten. Wat hebben zij in de pasbeginnende die- naar veel gedragen en gewaardeerd."

Rotterdam

In Rotterdam werd hij bevestigd door de consulent Ds. T.A. Bakker met de woorden: "Die ons de bediening der verzoening gegeven heeft" (2 Kor. 5:18b). De bevestiger wees op het heerlijke werk van de bediening der verzoening. Na de bevestiging werd de nieuwe dominee toegezongen Psalm 90:9

*Laat Uw genâ ons met haar troost
verrijken,*

*En laat Uw werk aan Uwe knechten
blijken,*

*Uw heerlijkheid niet van hun
kind'ren wijken;*

*Uw liefde, Uw macht behoed' ons
voor bezwijken;*

*Sterk onze hand, en zegen onze
vlijt;*

*Bekroon ons werk, en nu, en t'allen
tijd.*

In de avonddienst deed De Groot zijn intrede met woorden uit 2 Kor. 4:7 "Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij van God, en niet uit ons."

"Na deze schone rede, die door een

grote menigte aandachtig werd beluisterd, volgden de gebruikelijke toespraken", zo lezen we. Ouderling Nederlof, een bekende figuur in het kerkelijke leven van die tijd, sprak nog enkele hartelijke woorden en liet zingen Psalm 132:6.

Het was een hele verandering - van Noordeloos naar Rotterdam. Ds. de Groot schreef: Op betrekkelijke jeugdige leeftijd en met nog korte ervaring, werd ik van de stille arbeid van dorpspredikant opgeroepen tot de gecompliceerde werkkring ener stadsgemeente. Het kerkgebouw stond aan de Jonker Fransstraat (na het bombardement, mei 1940, is het geheel in vlammen opgegaan).

Van het interieur zijn nog enkele foto's bewaard gebleven. De pastorie stond aan de Bergweg en is tot hiertoe intact gebleven.

Ds. de Groot had de gewoonte om op de eerste kerkeradsvergadering in het nieuwe jaar een toepasselijk woord te spreken. Hij wees erop, dat de Heere Zich in het afgelopen jaar niet onbetuigd had gelaten en dat Hij Zijn zegnende handen zowel over de gemeente, als over de kerkeraad had uitgebreid. "Tot op deze stonde van dit nieuw begonnen jaar maakt de Heere het nog wel." Er werd op gewezen, hoe onmisbaar Gods zegen is.

Belijdenis des geloofs

Aan belijdeniscatechisanten in deze nieuwe gemeente werden op de kerkeraad vragen gesteld over de geloofsleer. Om de beurt antwoordden de jonge mensen. Vervolgens stelde de voorzitter ieder nog een persoonlijke vraag, hoe zij innerlijk tegenover de Heere stonden.

Er werd op gewezen, dat een "belijdenis des harten" nodig is. De leraar wenste de jonge mensen toe, dat ze met hun belijdenis veel zouden verkeeren voor het aangezicht des Heeren. Zelfonderzoek is immer geboden.

Hij legde niemand haastig de handen op.

Ds. de Groot heeft in Rotterdam velerlei bezoeken afgelegd. Op een keer kwam hij bij een moeder met een kind dat ernstig ziek was. Aan de sponde deed hij een zielroerend gebed. Bij het weggaan zei hij tegen de moeder: "U mag uw kind behouden".

Maar hij sliep de hele nacht niet. Hij dacht: Als het kind nu toch eens sterft! De volgende morgen ging hij er al vroeg heen, deed de deur open en... boven aan de trap stond de moeder. Ze zei: "Dominee, de Heere heeft van-

nacht een wonder gedaan. Mijn kind is genezen."

Naast het vele pastorale werk heeft De Groot ook veel geschreven. De gemeente had in die tijd reeds een eigen kerkbode, waarin hij naast de gebruikelijke stukken onder andere ook boekbesprekingen schreef. Hij had een welversneden pen. Verder had hij ook bijzondere gaven van de Heere ontvangen om een gelegenheidswoord te spreken; zo bijvoorbeeld bij een herdenking of nationale feestdag. Op een oudejaarsavond preekte hij over Lukas 13:7 ged. "Houw hem uit!" Nieuwjaarsmorgen sprak hij over het daarop volgende vers: "Heere, laat hem ook nog dit jaar..."

In een preek zei hij: "We gaan eindigen", maar dan preekte hij nog twintig minuten door.

Prediking

Er zijn nog preken van hem bewaard. De drie stukken (waar de Catechismus van spreekt in antwoord twee) kun je in elke preek vinden. Hij vloeiende niet door in de verklaring van de drie stukken. Niet in het stuk van de ellende, niet in het stuk van de verlossing en niet in het stuk van de dankbaarheid. Het kenmerkende van deze zaken ontvouwde hij op en onder de kansel. Hij wist waar hij het over had. En hij kon het goed verwoorden.

Zelf schreef hij: "Wij prediken niet de kerk, noch de christen, noch eenzijdig en uitsluitend het verbond, maar vooral en met onderscheiding, een rijke Christus en een arme zondaar."

Het is gebeurd, dat ouderling Nederlof na de kerkdienst zei: Dominee ik zal u uw jas opgeven. U hebt er ons vanmorgen weer één uitgetrokken.

Wijlen ds. L.S. den Boer getuigde (in het jaarboekje van 1960) van hem: "Hoe begeerlijk kon hij Jezus Christus aan de gemeente voorstellen. Hoe warm was zijn aanbidding van het heil in Christus. Zijn preken hebben wat nagelaten. Niet alleen in Rotterdam, maar overal waar hij gearbeid heeft. Hoe blij was hij met ontluikend geestelijk leven bij anderen. Graag sprak hij met de kinderen van God en zijn pastorale arbeid is velen tot zegen geweest.

Eén van zijn ouderlingen, br. J.W. van Ree, is mede door Ds. de Groot geestelijk gevormd. Hoe blij was hij, toen deze hem meedeelde, dat de drang tot het predikambt onweerstaanbaar bij hem was. Nog dezelfde avond moest deze broeder voor de kerkeraad een preekvoorstel houden om zo te komen

tot predikant naar art. 8 der Kerkorde. Met hoeveel achting heb ik Ds. J.W. van Ree, een man werkelijk met singuliere gaven, altijd over Ds. de Groot horen spreken" (tot zover Ds. den Boer). We krijgen de indruk, dat Ds. de Groot in het kerkelijke leven een vrij grote plaats heeft ingenomen. Hij preekte, gaf catechisaties, was consultant en kerkvisitator, voorts is hij een aantal jaren curator van de Theologische School geweest. Hij was zeker niet ontactisch.

Bij de opening van een classisvergadering ging hij voor in gebed, liet zingen Psalm 118:7

*De Heer' is mij tot hulp en sterkte;
Hij is mijn lied, mijn psalmge-
zang.....*

De Schriftlezing was Psalm 48; vervolgens sprak hij een kort openingswoord, waarin hij wees op "onze kleine kracht". Tevens herinnerde hij aan het zuurdeeg, dat alles doortrekt. "Zo moge het ons gegeven worden tot rijke zegen te zijn. Talrijk zijn de vijanden van Sion - maar God is in haar midden - nu geen vreze!"

Hoewel Ds. de Groot in zijn studentijd en in zijn eerste gemeente niet zo sterk leek, stond in Rotterdam iedereen verbaasd over zijn werkkraft. Ook mevrouw De Groot ging wel op ziekenbezoek en bad met de zieken.

In een gedachtenispreek vertelde De Groot: "Over Noordeloos voerde mijn weg naar Rotterdam. Velen haalden bezorgd de schouders op, ziende op mijn zwakke gezondheid. Was het ook niet zo kennelijk de weg des Heeren geweest, ik zou nimmer dat pad zijn ingeslagen. Ik ben velen als een wonder geweest. Daar in de gemeente Rotterdam heb ik mijn kracht ontplooid en tot op zekere hoogte ook verteerd."

Hij heeft er meer dan zestien jaar mogen werken. De Heere heeft hem tot rijke zegen gesteld. Er waren veel kinderen van God. Meerderen zijn tot volle ruimte gekomen. God alleen de eer.

Zuidland, Ds. H. van der Ham

Oefenen in de overlegging van de verborgenheden des geloofs (3)

Uitvoeren van het ambt

Dat geen verdeeldheden onder ons bespeurd worden. De één acht de ander uitnemender dan zichzelf. Bovenal tracht niet naar nieuwigheden, maar onderzoekt welke de wil Gods zij, en merkt op hoe onze godzalige voorvaders gehandeld hebben. Haast is ons leven op aarde voorbij. Nu nog worden wij gesmaad. Dan zullen wij aanzitten aan de maaltijd van de bruiloft van het Lam. Dan zullen wij de vromen met wie wij hier verenigd waren wedervinden. Zonder moeite en zonde zullen wij Hem zien. De Heere schenke ons dit uit genade en make ons getrouw tot de dood.

In de eerste dagen van de Afscheiding verschijnt dit voorwoord in een nieuwe uitgave van Koelmans boekje voor ambtsdragers. Dat oude boekje wil ook in het nieuwe kerkelijke leven van de Afscheiding leiding geven.

We hebben daarin gelezen wat het overleggen van de plichten van het ambt is.

We hebben uit de Schrift, belijdenis en kerkgeschiedenis gezien dat met overleggen bedoeld wordt dat bedacht

moet worden wat goed en kwaad is. Eerst moet men met persoonlijk biddend overdenken van Gods Woord de wil des Heeren leren kennen. Daarna zal men met andere ambtsdragers bespreken of men met elkander wel goed ziet wat de weg des Heeren is.

Met oefenen van de overlegging wordt het begaan van die aangewezen weg bedoeld. Het is een aldoor bezig zijn in en uitvoeren van het geleerde zoals soldaten geoefend worden. We gebruiken dan het woord exercitie. Zo is aan de oefening in de plichten onlosmakelijk strijd verbonden. Ook een kerkelijke strijd. Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin (Jer.6:16).

Bekering

In het Oude Testament wordt het woord oefenen vooral gebruikt wanneer gesproken wordt over gericht oefenen. Het zijn de oordelen en straffen die de Heere rechtvaardig over de aarde laat gaan (Ex.12:12; Ez.30:19). Wanneer men dan belijdt dat God naar recht Zijn vonnis over de zonden uit-

voert, dan gaat men bidden dat er bekering komt. Dat doet de Godvrezende koning Josafat smeken: O, onze God, zult Gij geen recht tegen hen oefenen? Want in ons is geen kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet, wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U (2Kron.20:12).

Want als eenmaal het gericht gekomen is en het vonnis is uitgevoerd zal de Heere de straf doen ophouden (Ps.106:30).

Dat zien we nog veel heerlijker in de tijd wanneer Christus komt om het oordeel van Zijn volk te ondergaan. Ook in het Nieuwe Testament worden we er op gewezen dat het door onze zonde onmogelijk is om omgang met God te oefenen. Daar is persoonlijk bekering voor nodig (Hand.24:16). Dat kan alleen door het werk en de kennis van de grote Ambtsdrager. Daarom wordt er kerkelijke tucht uitgeoefend. Opdat alles weer eerlijk en met orde geschiede (1Kor.14:40). Die tucht gaat ook over medeambtsdragers. Niet om heerschappij over elkaar te oefenen, maar om op te scherpen in getrouwe plichtsbetrachting.

In 1Tim.4:7-8 lezen we: Maar verwerp de ongoddelijke en oudwijfse fabels; en oefen uzelf tot godzaligheid. Want de lichamelijke oefening is tot weinig nut; maar de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte van het tegenwoordige en van het toekomstige leven.

Godzalige ambtsdragers zijn hier blijkbaar niet. Ze moeten het nog worden. Ze zullen het eenmaal ook zijn. Maar hier worden ze er wel in geoefend. Zij begeren dat te verkrijgen. Zij jagen er volhardend naar.

Daarom houden zij zich geregeld bezig met het persoonlijk *overleggen* van Gods Woord, en het onderling gesprek om elkaar op te wekken in de uitvoering van het ambt.

Nu maakt de Schrift wel onderscheid of het een oefening is van menselijke vermogens of dat het een oefenen in de Godzaligheid is.

Persoonlijk

Het louter oefenen van lichamelijke en natuurlijke vermogens moet onderscheiden worden van de oefening in de godzaligheid.

De Schrift waarschuwt ons tegen allerhande ongeestelijke oefeningen waardoor men in wettische eigengerechtigheid vervalt. Dan kan men strijden

voor de waarheid terwijl men zelf er persoonlijk niet in deelt.

U kunt hier concreet denken aan het oefenen van allerhande uitwendige vermogens. Voor we op huisbezoek gaan kunnen we vergeten onze knieën te oefenen in het smekend buigen voor God. Misschien wel onze handen gevouwen omdat we geoefend zijn in het 'even' bidden. We kunnen onze voeten oefenen in het gaan op ziekenhuisbezoek, maar niet geschoeid zijn met de bereidwilligheid van het evangelie. Onze oren kunnen geoefend zijn in het beluisteren van de gesprekken, terwijl we niet horen of de ziel worstelt met de vraag hoe ze nog ooit tot God bekeerd kunnen worden. We oefenen onze stem in het lezen van een stukje uit Gods Woord, terwijl het ons zelf niet persoonlijk heeft geraakt. We oefenen onze ogen door het zien van de ongerechtigheden bij een ander, terwijl we de eigengerechtigheid bij onszelf niet opmerken. We kunnen onze ellebogen oefenen door onze leden terug te willen stoten. Maar het is toch niet desgenen die loopt, noch desgenen die wil, maar des ontfermenden Gods!

Ook onze innerlijke vermogens kunnen we oefenen. Ons hart kan verheugd zijn wanneer het Woord met blijdschap ontvangen wordt door een ander. Ons denken kan zo geoefend zijn dat we overtuigd zijn dat men de Waarheid zoekt. Een geoefend geheugen kan soms bekeringen van vele jaren geleden vertellen. Dat is allemaal nuttig. Zeker in het overleggen met anderen die we op de rechte weg moeten wijzen. Maar het is zo kort van nut. Dan hebben we in het ambtelijke werk misschien wel overal onze eigen voetstappen gezet, maar het heeft geen sporen bij een ander nagelaten. Het was niet meer dan lichamelijke oefening van de ambtsdrager. Er kwam geen bekering of wezenlijke oefeningen in de persoonlijke godzaligheid in de gemeente.

Evenals ds.Koelman in de 17e eeuw hebben de vaders in de 19e eeuw ons op de persoonlijke geloofsoefeningen door de Geest van Christus gewezen.

Belijden

De kerken van de Afscheiding hebben daartoe een heruitgave van de Dordtse Leerregels verzorgd. Het is noodzakelijk om te weten wat onze belijdenis zegt over de beoefening van het geloofsleven.

Hoofdstuk 3/4 spreekt over de beke-

ring van de verdorven mens. Het eindigt aldus met het aanwijzen van de weg waarlangs de Heere zijn genade werkt.

'Gelijk ook die almachtige werking Gods, waardoor Hij dit ons natuurlijk leven voortbrengt en onderhoudt, niet uitsluit, maar vereist het gebruik der middelen, waardoor God, naar Zijn oneindige wijsheid en goedheid, deze Zijn kracht heeft willen uitstrekken; alzo is het ook, dat de voormelde bovennatuurlijke werking Gods, waardoor Hij ons wederbaart, geenszins uitsluit noch omstoot het gebruik des Evangelies, hetwelk de wijze God tot een zaad der wedergeboorte en een spijs der ziel verordend heeft.

Daarom dan, gelijk de Apostelen en de leraars, die hen zijn gevolgd, het volk godzaliglijk onderricht hebben van deze genade Gods, Hem ter ere en tot nederdrukking van alle hoogmoed des mensen, en ondertussen nochtans niet hebben nagelaten, hen door heilige vermaningen des Evangelies te houden onder de *oefening des Woords, der Sacramenten en kerkelijke tucht*;

alzo moet het ook nu verre van daar zijn, dat diegenen, die anderen in de gemeente leren, of die geleerd worden, zich zouden vermeten God te verzoeken door het scheiden dier dingen, die God naar Zijn welbehagen heeft gewild, dat tezamen gevoegd zouden blijven;

want door de vermaningen wordt de genade medegedeeld, en hoe vaardiger wij ons ambt doen, hoe heerlijker de weldaad Gods, die in ons werkt, zich vertoont, en Zijn werk gaat dan allerbest voort, welken God alleen toekomt, zo vanwege de middelen, als vanwege de zalmakende vrucht en kracht derzelve, alle heerlijkheid in der eeuwigheid (DL3/4:17).

Strijden

Het volgende hoofdstuk laat zien welke strijd aan de oefening verbonden is.

Want door de Heilige Geest worden Gods kinderen wel van de heerschappij, maar niet van de dagelijkse strijd tegen de zonden verlost (DL5:1).

Dat geeft hen gestadig oorzaak om zich voor God te verootmoedigen, hun toevlucht tot de gekruisigde Christus te nemen, het vlees hoe langer hoe meer door de *Geest des gebeds en heilige oefeningen der godvruchtigheid* te doden, en naar het perk der volmaaktheid te zuchten, totdat zij, van dit lichaam des doods ontbonden zijnde, met het Lam Gods in de hemelen zul-

len regeren (DL5:2). Want met zodanige zonden vertoornen zij God zeer, vervallen in de schuld des doods, bedroeven de Heilige Geest, *verbreken voor een tijd de oefening des geloofs*, verwonden zwaarlijk hun consciëntie en verliezen somwijlen voor een tijd het gevoel der genade; totdat hun, wanneer zij door ernstige boetvaardigheid op de weg wederkeren, het vaderlijk aanschijn Gods opnieuw verschijnt (DL5:5).

Die oefeningen zijn niet nodig om daardoor zeker te worden van de overwinning, maar om aan de zonden te sterven. Daarvan spreken de voorbeelden der heiligen, zowel van het Oude als het Nieuwe Testament. Hoewel zij van hun volharding en zaligheid zeker waren, zijn zij nochtans *in de gebeden en andere oefeningen der godzaligheid* gedurig geweest.

Afscheiden

Het voorwoord op de heruitgave van het boekje van ds. Koelman is geschreven door ds. S.v. Velzen die van grote betekenis is geworden in ons kerkelijk leven.

Hij werd op 14-12-1819 geboren te Amsterdam en hij overleed op 3-4-1896 te Kampen. Door zijn huwelijk was hij een zwager van ds. v. Raalte en ds. Brummelkamp, bekende predikanten van de Afscheiding.

Op 9 november 1834 was hij predikant geworden te Drogeham.

In zijn wens voor reformatie vond hij geen steun bij collega's in de kerkelijke vergaderingen. Zijn verzoek om de belijdenisgeschriften bindend te verklaren door de Generale Synode werd aanleiding van een procedure van schorsing tegen hem.

Met een jaar was zijn beslissing genomen om daadwerkelijk geen gezangen meer te laten zingen in de eredienst. Binnen drie weken kreeg hij daarop mededeling dat hij geschorst was met verlies van traktement. Na drie dagen maakte hij bekend dat hij zich had afgescheiden van de Ned. Herv. Kerk.

Hij vestigde zich eerst te Leeuwarden en bediende vandaar de Friese gemeenten.

Vanwege zijn heldere geest, krijgt hij veel invloed in de kerken van de Afscheiding. Bijna 40 jaar zal hij tot op hoge leeftijd de studenten aan de Theologische School oefenen in de Godzaligheid.

Verschillende gelegenheidsgeschriften en preken werden uitgegeven zoals: *Stem eens wachters op Zions muren* en *Verantwoording wegens*

godsdiens.

In 1837 verzorgt ds. v. Velzen de heruitgave van het boekje over de plichten van het ambt. In zijn voorrede 'aan de Chr. Geref. Gem. onder het kruis in Nederland' schrijft hij ondermeer over de volgende zaken.

Toekomst

Eerst tekent hij het geluk van de strijdende kerk. Hun ingang in de Godsstad (Ps.87) is niet door eigen verdiensten. Zij die uit God geboren zijn hebben hier gezocht, geweend, geklaagd. Zij moeten verlost en bewaard worden. De Heere is echter Koning. Hij heeft Sion verkoren. Hier moeten ze alles verliezen. Maar zij ontvangen de voorrechten van de zaligheid. Wie wensen hier deelgenoten te zijn? Velen zijn geroepen, maar blijven zorgeloos. Weinigen zijn uitverkoren. Zij zijn vanwege de tegenwoordige toestand bedroefd om der bijeenkomsten wil. Hoe ongeloofig handelen zij vaak als zij moedeloos neerzitten. Zij hebben toch als heerlijke roeping de deugden des Heeren te verkondigen. Zij behoren geen gemeenschap te hebben aan de ongerechtigheid. Maar in nederigheid, eensgezindheid, liefde en vreze Gods hebben zij volstandig voor Zijn aangezicht te wandelen. Opdat dit doel mocht worden bereikt en de uitbreiding van de kerk van Christus mocht worden bevorderd, is deze nieuwe uitgave verschenen.

Het uitoefenen van het ambt is een hoogst belangrijk onderwerp.

Allereerst hebben wij te erkennen daarin de kracht, wijsheid van de Heilige Geest nodig te hebben. Want niemand is van zichzelf bekwaam tot deze grote verplichtingen. Maar daardoor zijn wij niet verontschuldigd. De Heere wil bekwaamheid schenken. Het boekje van Koelman uit 1694 moet ook heden biddend onderzocht worden. Niet slechts even inzien of

vluchtig doorbladeren. Maar gedurig overleggen en nauwkeurig uitvoeren.

We staan in groot gevaar om ter rechter of ter linker zijde af te dwalen. Wanneer de Heere door de kracht des Geestes een Reformatie werkt, dan zoekt de satan ons te verleiden en te verscheuren.

De geest van de boze van omkering en losbandigheid, zal ook zoeken in de gemeente des Heeren ingang te vinden. Verschillen, verdeeldheid, twist, verlating van de oude beproefde wegen zijn het zaad dat hij strooit, dat weldra indien de wachters slapen, en God het niet verhoedt, welig tiert en ook een gehele verwoesting ten gevolge zou hebben.

Dit boekje kan tot een gids dienen om de oude en beproefde paden der godvrezende voorvaders te bewandelen. En om naarstig wacht te houden over de hele kudde.

In deze heruitgave van ds. v. Velzen staan nog vele andere leerzame citaten van oa J. Guthtry, J. Owen en G. Voetius tot oefening in de godzaligheid. Laat ik hier de opwekking nog mogen noemen van Lod. v. Renesse die als één van de eersten in het nederlands over het ambt heeft geschreven. Opdat er meerder toename in de godzaligheid kome. 'Het is niet genoeg dat men in het burgerlijke wijs is, en de naam heeft dat men Gods Woord hoort, ten Avondmaal gaat, de religie enigszins verstaat; dat men getuigenis heeft, van een goed burger, huisvader te zijn, maar daar moet een volheid zijn van de Heilige Geest, een volheid van goddelijke en hemelse wijsheid, een volheid van het geloof in Jezus Christus, en een heilig getuigenis der vromen, dat ze tot het ambt bekwaam zijn. Zij moeten wat meerder zijn, omdat zij wat meerder moeten doen.'

ds. M. v. d. Sluys

Voor de jeugd

Preken (3)

"Predik het woord"

2 Tim. 4:2a

Beste vrienden,

We hebben nagedacht over het woord "WOORD". Het is een verklanking van gedachten. Het gaat over het woord van God. Dat is natuurlijk iets

anders, iets oneindig veel meer, dan het woord van een mens. Daar wordt heel weinig over nagedacht. Mensenwoorden worden beluisterd. Mensenwoorden worden bewonderd, of afgekeurd. Het ligt er maar aan hoe men tegenover de spreker staat. Als de spreker een man van naam is, dan wor-

den zijn woorden meestal hoog genoemd. Heeft men geen naam in het leven, dan valt de waardering precies de andere kant uit. Wat wil deze klap- per zeggen?

De woorden van mensen zijn in doorsnee "ijdele woorden". We mogen ons daar ook wel op bezinnen. Want er worden heel veel gesprekken gevoerd, woorden gesproken, die niet hoger kunnen worden getaxeerd dan "ijdelheid der ijdelheden". En dan te bedenken dat er in de bijbel staat dat men van "elk ijdel woord Gode rekenschap zal hebben te geven".

Wij geven onszelf daar geen rekenschap van en gaan rustig door met schuld met schuld te vermeerderen. Er staat daarom niet voor niets in de bijbel: "Laat uw woorden weinige zijn, want God is in de hemel, en gij zijt op de aarde".

De bede past daarom dagelijks wel te zijn: Zet Heere een wacht voor mijne lippen en behoedt de deuren van mijn mond, opdat ik mij tot genen stond iets onbedachtzaams laat ontglippen.

De mens heeft van God het spraakvermogen gekregen om te spreken tot eer en verheerlijking van God. De dichter van psalm 19 had daar erg in. Hij zei: "Laat U mijn tong en mond, en 's harten diepsten grond, toch welbehagelijk wezen. O HEERE, die mij verblijdt, Mijn Rots en Losser zijt; Dan heb ik niets te vrezen".

Jacobus wist er ook van, toen hij schreef: "De tong is een klein lid. Doch het is een onbedwingelijk kwaad". Wat wordt er met de tong niet gezondigd. Over deze dingen na te denken, lijkt mij geen overbodige zaak.

Het gaat echter over het "woord van God."

We maken onderscheid tussen het gesproken en het beschreven woord van God. Dat wil zeggen dat God veel meer gesproken heeft, dan dat er in de bijbel beschreven staat. Er is zelfs een tijd geweest, dat er geen beschreven woord van God was. Hij sprak toen wel op verschillende manier. Bijv. tegen Adam en Eva, rechtstreeks in het paradijs. Later tegen Noach, Abram, Izak en Jacob en nog zoveel anderen meer. Hij deed dat niet alleen rechtstreeks, doch ook door middel van gezichten, dromen, verschijningen, enz. God heeft al deze dingen Mozes later voor de aandacht gebracht. Daar deze onderwezen was in alle wijsheid der Egyptenaren, heeft hij de schrijfkunde gekend. Dat is echt een onder-

werp apart. Hij heeft opgeschreven datgene wat God nuttig en nodig oordeelde voor ons om te weten. Meer niet.

Dat God veel meer gesproken heeft dan er beschreven is, daar getuigt ook Johannes van als hij zegt: "Jezus dan heeft nog wel vele andere tekenen in de tegenwoordigheid Zijner discipelen gedaan, die niet zijn beschreven in dit boek. Maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon Gods, en opdat gij gelovende het leven hebt in Zijn Naam." Joh. 20:30,31.

Wat wij hebben is het "beschreven woord van God".

Dat is een wonder. God heeft ons zwart op wit laten weten, Wie Hij is en ook wie wij zijn.

Als we over het "beschreven woord van God" spreken, dan moeten we dit wel goed verstaan. Want er staan in de bijbel ook woorden van de duivel. Dat zijn natuurlijk geen woorden, die door God zijn gesproken, doch die heeft God op laten tekenen, opdat wij ook zouden weten wie de duivel is.

Daar heeft de duivel zelf een gruwelijke hekel aan. Want hij wordt in zijn ware gedaante, als "leugenaar en mensenmoordenaar van de beginne", liefst niet in het zonnetje gezet. Hij is de vorst der duisternis, en werkt ook graag in de duisternis. Dan wordt hij het minst onderkend, en werkt hij het gemakkelijkst.

Dat de duivel niet graag in het openbaar ten toon gesteld wordt, blijkt ook vandaag nog uit het feit, dat hij het woord van God bestrijdt. Je kunt, zegt hij, er niet op aan. Het is een oud boek. Je doet daar in deze tegenwoordige tijd niets meer mee. Het zou misschien nog een plaatsje in het museum kunnen krijgen, doch daar houdt het dan ook mee op. Zo zoekt hij, als leugenaar - vergeet dat niet - het woord krachteloos te maken. En naar het schijnt, gelukt hem dat nog ook. Want velen geloven hem.

Toch is het opmerkelijk, dat ondanks alle bestrijding van het woord van God, dat woord blijft bestaan. Alle mensen woorden, hoe ver ze ook in het verleden geklonken hebben, zijn verstomd. Want alle vlees is als gras. En alle heerlijkheid van de mens, is als de bloem van het gras. Het gras verdort en de bloem valt af, doch het woord van God blijft tot in de eeuwigheid.

Het houdt en heeft de eeuwen door zijn waarde. Het woord van God, de bijbel, is het enige woord dat absoluut de waarheid is. Vergeet dat niet, ver-

geet dat nooit. Het is het enige woord waardoor we wijs gemaakt kunnen worden tot zaligheid. Buiten het woord van God is er geen zaligheid te bekomen.

Als je dit bedenkt, kun je in de gave van het woord, Gods liefde ontdekken, ten opzichte van mensen, die de duisternis boven het licht verkoren hebben. Daarom wordt dat woord ook genoemd "een lamp voor de voet, en een licht op ons pad".

Wie in het licht van Gods woord zijn vermaak heeft, zal in de duisternis niet omkomen.

"Predik het woord".

Dat schreef Paulus aan Timotheüs. Dat schrijft hij ook aan ons. Het is opmerkelijk, dat er voor het woord "WOORD" in de grondtaal het woord "LOGOS" staat. Mogelijk is het jullie bekend dat het woord Logos, een naam is van de Heere Jezus. Je kunt dat weten uit het begin van het Evangelie van Johannes. Als daar over het WOORD gesproken wordt, dan staat er steeds datzelfde woord "LOGOS".

De kleine tekst "predik het woord", kan dus ook zo vertaald worden: "predik de Logos". Dat is de Heere Jezus Christus.

Nu even nadenken. In het woord, de Logos, de Heere Jezus Christus, kijk je de Vader in het hart. Hij toch heeft het Zelf gezegd: Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien. Want Ik en de Vader zijn EEN.

Op velerlei wijze is de Zoon in het woord geopenbaard. Het gehele oude testament is er eigenlijk vol van. Denk aan de ceremoniële eredienst, alle offers en plechtigheden. Het waren schaduwen van Heere Jezus. Nu kan er geen schaduw zijn, als er geen persoon achter staat. Dus achter elke schaduw gaat de Heere Jezus schuil.

Hoe kun je nu in de Zoon de Vader ontdekken? Dat is een heel belangrijke vraag.

God is liefde. Dat is een bekende uitdrukking in de bijbel. Velen weten met deze uitdrukking geen weg. Men spot er eigenlijk mee. Als God liefde is, zo redeneert men, dan zou het er in de wereld wel anders uitzien. Het is een onvoorstelbare puinhoop. Het land, de wereld is vol van geweld, moord en wat dies meer zij. Men kan dat met de liefde Gods ten enenmale niet in overeenstemming brengen. De oorzaak is, dat men God en zichzelf niet kent. Doch daarover de volgende keer iets meer. Ik ben nu weer aan het eind.

Ontvang de hartelijke groeten, als steeds jullie aller vriend

Ds. H.C. v.d. Ent.

ZOA-

Vluchtelingen zorg

Streven naar verdere uitbreiding hulpverlening

ZOA-Vluchtelingen zorg streeft het komende jaar opnieuw naar groei. De stijgende lijn van de afgelopen jaren zal in de toekomst worden voortgezet zodat nog meer vluchtelingen in getroffen gebieden geholpen kunnen worden. H. Huberts, directeur van ZOA, deelde dat vrijdag 13 januari mee op de nieuwjaarsbijeenkomst van de vluchtelingenorganisaties in Apeldoorn. A. Lock, voorzitter van het bestuur, noemde 1994 in zijn terugblik een "enerverend jaar". "Het is voor een organisatie als de onze moeilijk ver vooruit te denken omdat iedere planning door onvoorziene omstandigheden doorkruist kan worden."

In 1994 ging de meeste aandacht naar Rwanda.

Met name het zuidelijk gelegen Bugesera-district, waar bijna 80 procent van de mensen om het leven kwam, werd door de burgeroorlog zwaar getroffen. De hulpverlening concentreerde zich daar in eerste instantie op het verstrekken van voedsel en medicijnen, maar ZOA zal het komend jaar in Rwanda actief blijven om te helpen bij de heropbouw van het land en het opzetten van projecten gericht op de traumaverwerking van de getroffen.

Landelijk collecteplan

Lock onderstreepte het belang van de steun van de achterban. ZOA-Vluchtelingen zorg heeft 50.000 begunstigers en 350 vrijwilligers die zich inzetten voor de fondswerving van de organisatie. De inkomsten in 1994 bedroegen 14 miljoen gulden waarvan 5 miljoen voor Rwanda was bestemd. Het totaalbedrag was daarmee twee keer zo hoog als de inkomsten van 1993: een aanzienlijke groei. H. Huberts, de directeur van ZOA-Vluchtelingen zorg, gaf aan dat de organisatie voor het komend jaar naar continuering van de groei zal streven. De uitgaven zullen daarom groeien van 9,3 miljoen gulden in 1994 naar 11,5 miljoen in 1995.

ZOA komt vanaf 1996 op het Landelijk Collectenrooster. Dat houdt

in dat steeds in een vaste week gecolleteerd wordt en dat het aantal gemeenten waar dat gebeurd verdubbeld zal worden.

Themadag Urk

Zaterdag 11 februari D.V. weer een themadag in de christelijke gereformeerde kerk 'De Schuilplaats'. Het thema van deze dag is 'Jouw staan in deze wereld'. Dit thema is onderverdeeld in drie deelthema's:

1. 'Noachs dagen' (Matth. 24:37-41) door ds. G.J. Capellen.
2. 'Onze dagen' (Matth. 24:37-41) door evangelist H. Bor.
3. 'Gods dag' (Matth. 24:36, 42-44) door ds. C. Bos.

's Middags zal er een forum gehouden worden waarvoor schriftelijke vragen ingediend kunnen worden. De morgensamenkomst begint om half elf. De middagsamenkomst begint om twee uur. In het jeugdgebouw naast de kerk is gelegenheid om koffie e.d. te drinken.

Ook kan daar het meegebrachte lunchpakket genuttigd worden. Bid met ons voor een gezegende dag en D.V. tot ziens!

Boekbesprekingen

L.J. van Valen, **Evangelist in sloppen en stegen**, 110 blz., f 22,90, Uitgeverij "Het Anker", Zwijndrecht.

Een beschrijving van het leven en werk van Alexander Paterson die gearbeid heeft in de sloppenwijken van Edingburgh in de 19e eeuw. De opbrengst van dit boek komt gedeeltelijk ten goede van het evangelisatiewerk in Zuid-Limburg, uitgaande van de evangelisatiecommissie "Bunde en omstreken" van wijkgemeenten 2 en 7 van de Ned. herv. Kerk te Dordrecht.

Ds. M. Heikoop, **Het leven van David**, 241 blz., f 29,90, zesde druk, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten.

De vijfde druk dateerde van 1974. De vijftien bijbellezingen zijn voorzien van een voorwoord van Ds. G.H. Kersten (jan. 1935). Moge de lezing van dit boek over het leven van David tot onderwijs zijn in onze tijd. Het zou onzes inziens niet ondienstig zijn geweest indien bij deze herdruk een

kleine levensbeschrijving van Ds. M. Heikoop (in leven predikant van de Gereformeerde Gemeente te Utrecht) zou zijn opgenomen.

Dr. H.F. Kohlbrugge, **Hebreeën 7-10**, Schriftverklaringen, 247 blz., f 23,90, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten. In de verantwoording schrijft de uitgever dat datgene wat van Kohlbrugge is bewaard gebleven aan verklaringen over de Brief aan de Hebreeën in drie delen zal worden uitgegeven. Het tweede deel is nu uitgekomen. Er is geput uit het "Amsterdamsch Zondagsblad tot Getuigenis der Waarheid". De spelling is hedendaags. Liefhebbers van Kohlbrugge zullen dankbaar zijn voor deze uitgave.

We ontvingen het **Jaarboek LCJ 1994**. Sinds enige jaren is het de gewoonte zo'n jaarboek uit te geven met informatie over de LCJ (Landelijke Commissie Jeugdcontacten Christelijke Gereformeerde Kerken). Het bevat interviews met evangelist H. Bor, Ds. J. Westerink en Ds. R. van Beek en een stukje van Ds. W.N. Middelkoop over de dagelijkse omgang met God. Verder het jaarverslag LCJ 1993/1994 en een overzicht van de verschenen schetsen. Dan de programma's van de jeugdcontacten voor het seizoen 1994/1995 en een lijst van aangesloten jeugdverenigingen en tenslotte een organisatiemodel van de LCJ.

Ds. Chr. van Dam, **Een troostrijke wetenschap**, 141 blz., f 22,50, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten.

Ds. van Dam leefde van 1893-1976. In 1977 is de eerste druk verschenen. Nu ligt de vierde druk voor ons, die is aangevuld met enkele gegevens en het verslag van de begrafenis. Veel foto's werden ter beschikking gesteld door een dochter van Ds. van Dam. We woonden zelf nog maar ruim een week in Werkendam toen we de begrafenis bijwoonden.

We hebben het boek met belangstelling gelezen. Het bevat een weergave van de wegen die de Heere met Ds. van Dam heeft gehouden, zijn roeping tot het ambt en zijn werk als predikant van de Gereformeerde Gemeenten.

D. Martyn Lloyd-Jones, **De enige hoop**, Bijbels dagboek, 372 blz., f 32,50, Uitgeverij den Hertog B.V.

Houten. De auteur leefde van 1899-1981 en was jarenlang predikant van de Westminster Chapel in Londen. Veel bijbelstudies, verhandelingen en preken zijn van zijn hand verschenen. Het dagboek werd in het Engels gepubliceerd onder de titel: "A first book of daily readings from the works of Martyn Lloyd-Jones" samengesteld door Frank Cumbers. Waar nodig is in de Nederlandse tekst een verduidelijking tussen haken gegeven. Wie de geschriften van de auteur kent en waardeert zal ook dit dagboek ter hand willen nemen.

Ds. J.J. van Ekeveld, **Goddelijke leiding**, Het boek Esther, 128 blz., f 19,50, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten.

Het boek Esther is het enige bijbelboek waarin de Naam des Heeren niet voorkomt. Toch blijkt duidelijk dat de Heere regeert en dat Hij Zijn volk bewaart en beschermt. Een eenvoudige verklaring en toepassing van het boek Esther ligt voor ons. De schrijver gaat praktische zaken niet uit de weg en wijst de zonde concreet aan.

Hij legt bijvoorbeeld de vinger bij onze verseksualiseerde tijd (blz. 14) en waarschuwt voor alcoholmisbruik. Hij betreurt het dat er veel meer aandacht wordt gegeven aan de opmaak van het lichaam dan aan de ziel (blz. 26).

F.A. van Lieburg (red.), **De stille luyden**, bevindelijk gereformeerden in de 19e eeuw, 192 blz., f 45,-, Uitgeverij de Groot Goudriaan-Kampen.

Het boek handelt over het leven en denken van de "bevindelijk gereformeerden" in de vorige eeuw. Het bevat een inleiding en slotbeschouwing door drs. F.A. van Lieburg die met dit boek een vervolg biedt op zijn boek "Levens van vromen. Gereformeerd piëtisme in de achttiende eeuw." In beide boeken wordt een beeld getekend op grond van een aantal bekeringsgeschiedenissen. Prof. C. Graafland schrijft over de theologie van het conventikel. Prof. W. van 't Spijker schrijft over de houding tegenover kerk en conventikel. Prof. dr. A.Th. van Deursen schrijft over hun dagelijkse omstandigheden. Dr. J.P. Zwemer gaat in op de rol van de geografische en mentale factoren in het bevindelijke leven. Een boek dat waardevol materiaal bevat om een beeld te vormen van de bevindelijke gereformeer-

den in de 19e eeuw.

L.F. Dros en N.P.J. Sjoer, **Als een eenzame mus op het dak**, Jan Pieter Paauwe (1872-1956) zijn leven, zijn werk en volgelingen, 160 blz., f 39,90, Uitgeverij de Groot Goudriaan-Kampen.

Bijna 40 jaar na het overlijden van Ds. Paauwe is dit boek uitgekomen. Er wonen nog steeds volgelingen van hem in ons vaderland. Zelf zijn we ze ook wel tegengekomen. We hebben dan ook belangstellend van de inhoud van het boek kennisgenomen. Het

geeft een goed beeld van de persoon en de arbeid van Ds. Paauwe. Op blz. 72 lezen we het volgende: "In de eerste plaats benadrukte Paauwe dat de mens tot op het ogenblik van de openbaring Gods in het hart, een vijand van God en het heil is. Van daaruit beklemtoonde hij het onderscheid tussen de "algemene" en de "bijzondere werking" van de Heilige Geest en ontken- de dat er sprake kan zijn van geestelijk leven voor de rechtvaardigmaking, voor de aanneming van Christus door het Geloof." Het boek tekent het leven, de schorsing en afzetting van Ds. Paauwe en zijn verdere werkzaamhe-

KIES VOOR EEN VERANTWOORDE OPLEIDING IN EIGEN KRING

Het Saldenuscollege is de enige reformatische school voor Middelbaar Beroepsonderwijs met drie sectoren:

MBO { * Dienstverlening en Gezondheidszorg Onderwijs
* Economie
* Techniek

* Vormingswerk Jeugdigen

Elke sector kent een aantal opleidingen van verschillende studieduur.

Eenjarige opleiding:

- Oriënteren en Schakelen (O.S.)
- Vormingswerk Jeugdigen (V.J.)

Tweejarige opleidingen:

- Korte opleiding Verzorging (K-VZ)
- Korte opleiding Bedrijfsadministratie/secretariaat
- Korte opleiding Metaal
- Korte opleiding Elektrotechniek/Elektronica

Driejarige opleidingen:

- Verzorging (VZ)
- Activiteitenbegeleiding (AB)
- Sociaal Pedagogisch Werk (SPW)
- Bedrijfsadministratie (BA)
- Commerciële Dienstverlening (CD)
- Secretariaat (SE)

Vierjarige opleidingen:

- Werktuigbouwkunde
- Bouwkunde
- Elektrotechniek

NIEUW:

de vierjarige opleiding Technische Informatica (bij voldoende aanmeldingen)!

Wilt u persoonlijke informatie, bezoek dan de Open dag/avond in Amersfoort op D.V. 2 februari 1995 van 11.00-14.00 uur en 19.00-21.30 uur. De Open dag/avond is in de eerste plaats bestemd voor potentiële nieuwe leerlingen en hun ouders.

Adres:

Lokatie Amersfoort
Utrechtseweg 230
3818 ET Amersfoort

Lokatie Staphorst/Genemuiden(V.J.)
p/a Gemeenteweg 317
7951 PA Staphorst

den, zijn theologische denkbeelden en wat er van zijn volgelingen na zijn dood is geworden.

Christien de Priester, **De grootste schat**, 72 blz., f 10,75, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten.

Deze nieuwe gedichtenbundel zal ook zijn weg wel weten te vinden. We willen een voorbeeld geven (blz. 26):

*U hebt het nooit verkeerd gedaan,
U maakte 't kwade goed.*

*Doe mij dan roemen, hoe 't moog'
gaan:*

't Is wijsheid wat God doet!

*Geef lijdzaamheid en doe mij stil
mij onderwerpen aan Uw wil.*

Ds. A.J. Wijnmaalen, **Wonderen van genade**, 154 blz., f 34,90, Uitgeverij de Groot Goudriaan-Kampen.

In verband met zijn 50-jarig ambtsjubileum is dit boek met preken en meditaties door (oud)catechisanten uitgegeven. Een enkele opmerking. Op blz. 49 wordt gezegd dat Simon Petrus 64 jaar na het sterven van Christus wordt gekruisigd. Hier zal bedoeld zijn na de geboorte van Christus. We constateren verder nog enkele foutjes in taal en spelling (bijv. blz. 138 gevlecht i.p.v. gevlochten). Herinneringen aan kinderen Gods uit het verleden worden opgehaald. Gewaarschuwd wordt tegen het verlaten van de oude leer. Benadrukt wordt dat er door de weg van de onmogelijkheid heen uitkomst wordt geboden. De titel van het boek is ontleend aan een meditatie die handelt over de opwekking van het dochtertje van Jairus. Ds. Wijnmaalen verleent nog pastorale zorg in de grote hervormde gemeente van Staphorst. Het boek bevat een goede weergave van de standpunten van Ds. Wijnmaalen. Wie hem kent en beluisterd heeft zal het zeker willen aanschaffen.

J.M. Vermeulen, **Het grootste wonder**, Uit het leven van Ds. M.A. Mieras, 223 blz., f 44,90, Uitgeverij de Groot Goudriaan-Kampen.

In dit keurig uitgevoerde boek komt het leven en het werk van Ds. M.A. Mieras naar voren. Naast de levensbeschrijving vinden wij in kaderteksten ontmoetingen en kernachtige gezegden van Ds. Mieras afgedrukt. Ruim 120 afbeeldingen (o.a. van veel oudgereformeerde predikanten) verluchten de uitgave. Achterin het boek vinden we noten, een literatuurlijstje en een register van personen. Wie Ds.

Mieras (1915-1981) heeft gekend en gehoord zal dit in eenvoudige stijl geschreven boek zeker ter hand willen nemen. De titel van dit boek is ontleend aan de gedachte die we op blz. 178 verwoord vinden dat het het grootste wonder zou zijn als Ds. Mieras aan het einde van het leven in zou mogen gaan. "Als ik straks aan de poorten van de eeuwigheid komen zal, dan zal het grootste wonder zijn dat ik mezelf niet bedrogen heb. Dat zal het allergrootste wonder zijn! Dat het echt en dat het waar geweest is."

Drs. J. Schipper, **Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden**, 100 blz., f 19,90, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten.

De ondertitel luidt: Uit het leven van Ds. W. den Hengst (1859-1927). De hoofdinhoud van dit boek verscheen eerder in "De Saambinder" (71e en 72e jaargang). Het is nu enigszins aangepast, verlucht met vele foto's, in boekvorm uitgegeven. Ds. W. den Hengst heeft aan de Vrije Universiteit gestudeerd, werd dolerend predikant te Den Helder. In Veenendaal ging hij over tot de Gereformeerde Gemeenten. Hij was betrokken bij de opleiding tot predikant en was mede-redacteur van "De Saambinder". Een eenvoudige levensbeschrijving die we met aandacht gelezen hebben.

AvH.

**VOOR BIJBELS
IN STATENVERTALING**

**Huisbijbels
in diverse
uitvoeringen**

G20	18 x 18 cm, kunstleer, kleursnee, extra grote letter	f 67,50
M20	16 x 24 cm, kunstleer, kleursnee	f 57,50
K20	13 x 21 cm, kunstleer, kleursnee	f 52,50
G20k	als de G20, met koperen sloten	f 115,00
G21	als de G20, met Psalmen (1773) en Formulieren	f 105,00
K21	als de K20, met Psalmen (1773) en Formulieren	f 79,50
K21k	als de K21, met koperen sloten	f 127,00

In de boekhandel verkrijgbaar en in onze bijbeldepots. Een uitgebreide folder wordt u op verzoek toegezonden.
Bestellingen zonder postzegel naar:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
Antwoorder. 2809, 4140 WB Leerdam, tel. 03451-10155

KRAAMZORG

**GEZINSZORG
BKG**

De Stichting Bureau Kraam- en Gezinshulp bemiddelt tussen hulpaanvragers en zelfstandige gediplomeerde verzorgenden.

Voor uw hulpaanvraag en/of inlichtingen kunt u bellen:

08385-27799

Voor kraamhulp graag tijdig bellen!

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinshulp
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinshulp.

Heeft u Kraam- of Gezinshulp nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Bemiddeling Kraam- en Gezinshulp Meijer

Telefoon 02943 - 1145, mevr. J. Meijer.

**brood
en vis**

**De
Chinese christenen
vragen
om uw hulp**

De Chinese christenen in Zuid-West China, die op het platteland wonen, smeken de Nederlandse christenen om hulp. Zij hebben die hulp dringend nodig.

De sterke groei van de huisgemeenten draagt ertoe bij dat er een

**tekort is aan
schuurkerken.**

De kosten van de bouw van een schuurkerk met plaats voor 800 tot 1000 personen zijn

f 65.000,-

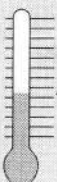
Vanwege de grote opkomst is er een

tekort aan bijbels.

Bijbelverspreiding blijft noodzakelijk. Ook vragen zij goed opgeleide Evangelisten. De Bonisa-zending wil een Bijbelgetrouwe opleiding steunen, omdat studerende Evangelisten zelf geen geld hebben.

De nood is groot.

**Hoeveel schuurkerken
zouden we met uw hulp
kunnen bouwen?**

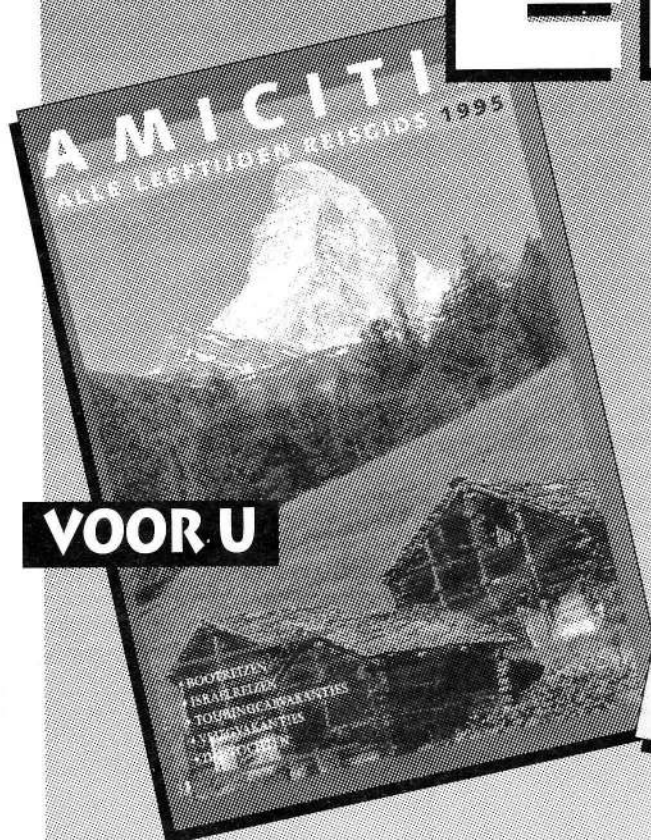
45.000,-

**Postgiro
31 555 32
Stichting
BONISA-
zending**

Secretariaat:
Schoolstraat 17
2161 HB Lisse
of op rek.
33.65.54.613
van de Rabobank
te Lisse.
t.n.v. Stichting
BONISA-zending.
Gronn. van de
Rabobank 163525.

Lazingen en
informatie met of
zonder dia's voor
verenigingen en
scholen kunt u
aanvragen bij
dhr. T. Schultink,
Emmeloord,
tel. 05270-15063.
Donaustraat 5,
8303 WL
Emmeloord.

ZE ZIJN ER!

VOOR U

VOOR JOU

- EEN PAAR APART! -

Twee nieuwe reisgidsen. Amicitia heeft de 'oude reisgids' gesplitst. Nu hebben we ook een speciale jongerenreisgids. Amicitia-vakanties zijn vakanties met meerwaarde. Vakanties in eigen sfeer. Naadloos sluiten de vakanties aan bij uw en jouw wensen. Avontuurlijke trektochten, touringcarvakanties, zonnige vlieg-

vakanties, bootreizen, sportieve excursievakanties en campingvakanties. Van Praag tot Peking. Amicitia heeft die vakantie die bij u en jou past. Het staat allemaal in de nieuwe zomerreisgidsen. Let ook eens op de vriendenprijzen.

AMICITIA
VRIENDSCHAPSREIZEN
078-125500

Vraag de gratis reisgids aan.

JA, ik vraag de nieuwe Amicitia alle leeftijdenreisgids aan. Boordevol interessante vakanties.

Naam :
Adres :
Postcode :
Plaats :
Telefoon :

Knip deze bon uit en stuur deze naar Amicitia Vriendschapsreizen, Postbus 135, 3330 AC Zwijndrecht.

JA, ik vraag de nieuwe Amicitia jongerenreisgids aan. Boordevol interessante vakanties.

Naam :
Adres :
Postcode :
Plaats :
Telefoon :

Knip deze bon uit en stuur deze naar Amicitia Vriendschapsreizen, Postbus 135, 3330 AC Zwijndrecht.

AMICITIA, EEN WERELD VAN VERSCHIL